

**Themaonderzoek 2009 – Halfjaarlijkse financiële verslaggeving (halfjaarbericht) door
beursgenoteerde ondernemingen**

Rapportage

Mei 2010

Inhoud

1	Samenvatting en conclusie.....	2
2	Inleiding.....	4
3	Doelstellingen van het themaonderzoek, opzet en populatie	5
4	Bevindingen.....	5
Bijlage 1	Belangrijke bepalingen uit de wet en IAS 34	14

1 Samenvatting en conclusie

De voor beleggers van belang zijnde transparantie in de halfjaarberichten van beursgenoteerde ondernemingen is in 2009 sterk verbeterd ten opzichte van 2008. Hoewel de informatieverschaffing aan beleggers duidelijk is toegenomen, ziet de AFM op een aantal punten ruimte voor verbetering. Het gaat hierbij onder andere om de toelichting over de belangrijkste gebeurtenissen in de eerste zes maanden en de risico's en onzekerheden voor de nog resterende zes maanden van het boekjaar. Ook de toelichting op materiële overnames moet beter. Het laatste verbeterpunt betreft het 'overzicht van Comprehensive Income' (CI), dat soms het overzicht van het totaalresultaat wordt genoemd.

In het Themaonderzoek Halfjaarberichten hebben wij onderzocht of de invoering van de Transparantierichtlijn met ingang van het jaar 2009 heeft geleid tot een verbetering in de kwaliteit en kwantiteit van de verstrekte informatie. Wij hebben van zestig beursgenoteerde ondernemingen met een notering aan Euronext, de halfjaarlijkse financiële verslaggeving (halfjaarbericht) over 2009 en 2008 beoordeeld. Het halfjaarbericht 2009 bestaat uit een halfjaarverslag, een halfjaarrekening, de verklaring van het bestuur over het halfjaarverslag en de verklaring van het bestuur over de halfjaarrekening. In 2008 waren er nog geen voorschriften voor de samenstelling van het halfjaarbericht, maar bestond het halfjaarbericht meestal uit een halfjaarverslag en een halfjaarrekening.

Alle ondernemingen publiceerden binnen twee maanden na het einde van de eerste zes maanden van het boekjaar een halfjaarbericht. De meeste ondernemingen hebben niet sneller gerapporteerd dan in 2008. In 2009 is door alle ondernemingen een halfjaarrekening opgenomen, in 2008 lag dit percentage nog op 75 procent. Verder is in het halfjaarbericht niet altijd duidelijk welk deel van het halfjaarbericht het halfjaarverslag is en welk deel de halfjaarrekening.

Opvallend is dat 64 procent van de ondernemingen er voor kiest om volledige primaire overzichten (de balans, het CI, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van het eigen vermogen) op te nemen in de halfjaarrekening, hoewel de wet en IAS 34 de mogelijkheid bieden om verkorte primaire overzichten op te nemen. Mogelijk zijn de ondernemingen van mening dat de gebruikers van het halfjaarbericht baat hebben bij dezelfde uitgebreide primaire overzichten als in de jaarlijkse financiële verslaggeving.

Door een onjuistheid in de wettekst stellen de ondernemingen de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag verschillend op. Hierdoor zijn drie inhoudelijk verschillende bestuurdersverklaringen over het halfjaarverslag te onderscheiden, namelijk:

- De onderneming volgt de wettelijk voorgeschreven eisen aan de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag. Bij 12 procent van de ondernemingen sluit daardoor deze verklaring niet aan met de inhoud van het halfjaarverslag.
- De onderneming volgt de inhoud van het halfjaarverslag in de bestuurdersverklaring. Bij 48 procent van de ondernemingen voldoet daardoor de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag niet aan de wettelijke vereisten.
- De ondernemingen kiezen voor eigen bewoordingen in de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag. Bij 40 procent van de ondernemingen wordt een eigen tekst in de verklaring gebruikt.

In de Tweede Kamer ligt een wetsvoorstel om de wettelijke bepalingen aan te passen. Wij kunnen ons voorstellen dat ondernemingen hierop vooruitlopend de tekst van de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag laten aansluiten op de wettelijke inhoud van het halfjaarverslag.

Het percentage ondernemingen dat in 2009 toelicht dat zij haar halfjaarrekening in overeenstemming met IAS 34 heeft opgesteld is toegenomen van bijna 50 procent naar bijna 100 procent. De toelichtingen over seizoensinvloeden, dividenduitkeringen en omzetsegmentatie zijn sterk toegenomen in vergelijking met 2008.

De betrokkenheid van de accountant bij het halfjaarbericht 2009 is toegenomen. Wij veronderstellen dat deze toegenomen betrokkenheid van de accountant een positieve invloed heeft op de kwaliteit van het halfjaarbericht 2009. In 2009 zijn de opdrachten aan de accountant voor een beperkte review gestegen van 17 procent naar 28 procent. Daarnaast geven alle ondernemingen aan dat de accountant het halfjaarbericht 2009 heeft beoordeeld of dat het halfjaarbericht 2009 niet is onderworpen aan een accountantscontrole. In 2008 werd dit door 90 procent van de ondernemingen vermeld.

Hoewel wij constateren dat de informatieverschaffing op een aantal punten duidelijk is verbeterd zien wij op de volgende terreinen nog ruimte voor verbetering.

De toelichtingen over de belangrijkste gebeurtenissen in de eerste zes maanden zijn weinig specifiek. Alle ondernemingen geven een toelichting op de risico's en onzekerheden voor de nog resterende zes maanden van het boekjaar. Deze toelichting is daarmee aan de ene kant sterk verbeterd in 2009, omdat deze toelichting in 2008 slechts door 13 procent van de ondernemingen werd gegeven. Aan de andere kant geeft maar 70 procent van de ondernemingen in 2009 een volledige beschrijving over de risico's en onzekerheden voor de komende zes maanden van het boekjaar. De overige ondernemingen verwijzen voor risico's naar de laatste jaarlijkse financiële verslaggeving, waarbij in een aantal gevallen nog wordt opgemerkt dat deze risico's niet zijn gewijzigd.

De toelichting op materiële overnames voldoet in geen van de gevallen aan de vereisten.

In 2009 is de wijziging in IAS 1 voor de presentatie van de resultaten van kracht geworden. Het CI kan in één overzicht worden gepresenteerd, maar het is ook mogelijk om het CI in een tweetal overzichten te rapporteren, de winst- en verliesrekening en het ‘overzicht van Other Comprehensive Income’ (OCI). Het OCI presenteert alle resultaten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden verwerkt, dit zijn dus niet vermogensmutaties in de relatie met de aandeelhouder. Slechts 5 procent van de ondernemingen heeft er voor gekozen het CI op te nemen in de halfjaarrekening. Van de 57 ondernemingen die een winst- en verliesrekening rapporteren, heeft 16 procent de verplichte OCI niet opgenomen.

Samenvattend zijn wij van mening dat, hoewel de transparantie in de halfjaarberichten 2009 sterk is toegenomen ten opzichte van 2008, en daarmee de informatieverschaffing aan beleggers, op een aantal gebieden ruimte voor verbetering mogelijk is. Dit betreft vooral:

- de toelichting op de belangrijkste gebeurtenissen voor de eerste zes maanden van het boekjaar;
- de toelichtingen over de risico's en onzekerheden over de resterende zes maanden van het boekjaar;
- de toelichting op materiële overnames; en
- het overzicht van OCI.

2 Inleiding

De AFM houdt toezicht op de naleving van de toepasselijke verslaggevingsstandaarden. In dit kader heeft zij in het toezichtjaar 2009 een thematisch onderzoek uitgevoerd naar halfjaarberichten.

De invoering van de Transparantierichtlijn in de Nederlandse wetgeving op het gebied van het inrichten, algemeen verkrijgbaar stellen en het deponeren van de financiële verslaggeving heeft zowel gevolgen gehad voor het aantal uitgevende instellingen dat onder toezicht staat als voor de inhoud van het begrip financiële verslaggeving. Met ingang van het boekjaar 2009 houdt de AFM ook toezicht op de naleving van de voorschriften aangaande het halfjaarbericht. In de Wet op het financieel toezicht (Wft) zijn de periodieke verplichtingen voor effectenuitgevende instellingen beschreven. De belangrijkste wettelijke bepalingen kunt u nalezen in Bijlage 1.

Transparantie is van belang voor de belegger, dit is onderkend door de wetgever. De invoering van de Transparantierichtlijn was voor de AFM aanleiding om een themaonderzoek uit te voeren op de halfjaarberichten. Wij hebben onderzocht of de invoering van de Transparantierichtlijn heeft geleid tot meer transparantie voor de belegger.

Het onderzoek richtte zich op de vergelijking van de halfjaarberichten over 2009 en 2008 en in hoeverre de ondernemingen aan de toelichtingsvereisten voldoen. Wij hebben ons laten leiden door onder meer de volgende vragen:

- Leidt de invoering van de Transparantierichtlijn tot snellere publicatie van de halfjaarberichten?
- Leidt de invoering van de Transparantierichtlijn tot een verandering in de door de ondernemingen opgestelde halfjaarberichten 2009 ten opzichte van het halfjaarbericht 2008, qua omvang en inhoud?

- Neemt het bestuur van de onderneming de bestuurdersverklaring op, en hoe luidt deze bestuurdersverklaring?
- Bevat het halfjaarbericht 2009 meer toelichtingen dan het halfjaarbericht 2008, en is voldaan aan de (toelichtings)vereisten?

Het Themaonderzoek Halfjaarberichten richtte zich niet op het vaststellen van de juistheid van de informatie in de halfjaarberichten. Door het beperkte handhavingsinstrumentarium van de AFM worden de halfjaarberichten minder diepgaand onderzocht dan de jaarlijkse financiële verslaggeving. Ook het feit dat de accountants en aandeelhouders niet of beperkt betrokken zijn bij het halfjaarbericht, speelt hierbij een rol.

3 Doelstellingen van het themaonderzoek, opzet en populatie

Het Themaonderzoek Halfjaarberichten heeft als doel de effecten van de invoering van de Transparantierichtlijn te beoordelen en daarover te rapporteren. De uitkomsten kunnen ondernemingen stimuleren de kwaliteit van de halfjaarberichten te verbeteren.

Wij zijn nagegaan in hoeverre de voorschriften van artikel 5:25d Wft en IAS 34 worden toegepast door beursgenoteerde ondernemingen aan Euronext per 1 januari 2010. De populatie bestaat in totaal uit zestig ondernemingen, te weten vijftien ondernemingen genoteerd aan de AEX, vijftien ondernemingen genoteerd aan de AMX, vijftien ondernemingen genoteerd aan de ASCX en vijftien ondernemingen genoteerd in de categorie overige. De onderzochte ondernemingen zijn aselekt geselecteerd uit de populatie per index.

Wij zijn nagegaan of er in 2009 vergeleken met 2008 wijzigingen hebben plaatsgevonden in de omvang en samenstelling van de halfjaarberichten. Ook is het aantal primaire overzichten en de samenstelling hiervan in de halfjaarrekening 2009 vergeleken met 2008. In halfjaarberichten mogen, in afwijking van de jaarlijkse financiële verslaggeving, verkorte primaire overzichten worden gepresenteerd.

Ten slotte zijn wij nagegaan of de accountant van het fonds een beoordelingsverklaring heeft afgegeven bij het halfjaarbericht en/of de onderneming heeft vermeld dat de accountant betrokken is geweest bij het opstellen van het halfjaarbericht.

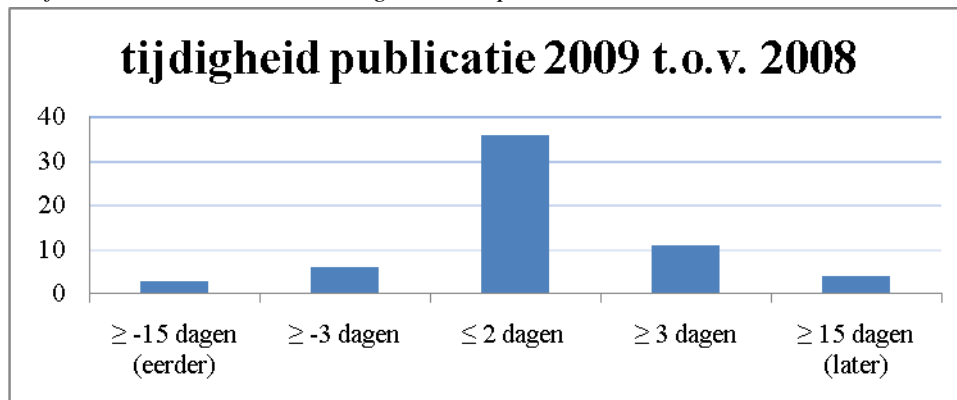
4 Bevindingen

➤ Alle ondernemingen rapporteren tijdig maar veelal niet sneller

Alle ondernemingen hebben binnen twee maanden na afloop van de eerste zes maanden van het boekjaar 2009 de halfjaarberichten gepubliceerd. Dit valt binnen de deponeringstermijn. In 2008 is één onderneming niet in staat geweest om binnen twee maanden te publiceren.

In de tabel is een overzicht opgenomen van het aantal dagen verschil tussen de publicatiedata in 2009 ten opzichte van 2008. Wij hebben de datum van publicatie van het halfjaarbericht 2009 vergeleken met de datum van publicatie van het halfjaarbericht 2008.

Grafiek : overzicht verschil in dagen tussen publicatie in 2009 en 2008

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de invoering van de Transparantierichtlijn niet tot een snellere publicatie van de halfjaarberichten heeft geleid. De meeste ondernemingen publiceerden het halfjaarbericht in 2009 ongeveer op hetzelfde moment als in 2008.

➤ **Alle onderzochte halfjaarberichten 2009 bevatten een halfjaarrekening**

De samenstelling van de halfjaarberichten is verbeterd. Alle halfjaarberichten over 2009 bevatten de halfjaarrekening, het halfjaarverslag en de bestuurdersverklaringen. In 2008 is in vijftien gevallen geen halfjaarrekening aangetroffen, maar alleen een halfjaarverslag met enkele primaire overzichten.

Wij hebben vastgesteld dat de onderdelen van het halfjaarbericht niet door alle ondernemingen duidelijk worden onderscheiden. Het is dan niet altijd duidelijk wat het halfjaarverslag is en wat de halfjaarrekening. Wij merken hierbij op dat in 2008 nog geen wettelijke vereisten waren gesteld aan de samenstelling van het halfjaarbericht. Bij de uitvoering van het themaonderzoek hebben wij voor de halfjaarberichten over 2009 en 2008 de volgende uitgangspunten gehanteerd:

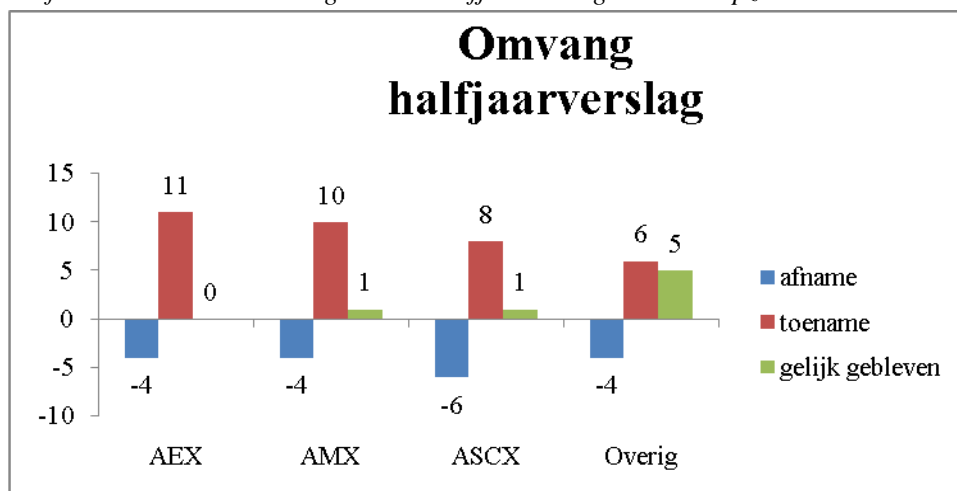
- Indien niet duidelijk is vermeld wat het halfjaarverslag is, is het persbericht waarin de resultaten kwalitatief worden besproken aangemerkt als het halfjaarverslag.
- Indien alleen in de appendix bij het halfjaarbericht primaire overzichten zijn opgenomen is het eerste aanwezige primaire overzicht in de appendix als het begin van de halfjaarrekening aangemerkt.

➤ **De hoeveelheid informatie voor beleggers is toegenomen**

Het halfjaarbericht 2009 is over het geheel genomen uitgebreid ten opzichte van 2008 door de nieuwe wettelijke vereisten. Wij hebben echter ook vastgesteld dat in een behoorlijk aantal gevallen de omvang van het halfjaarverslag is afgenomen. Hier lijkt een verschuiving van informatie van het halfjaarverslag naar de halfjaarrekening te hebben plaatsgevonden.

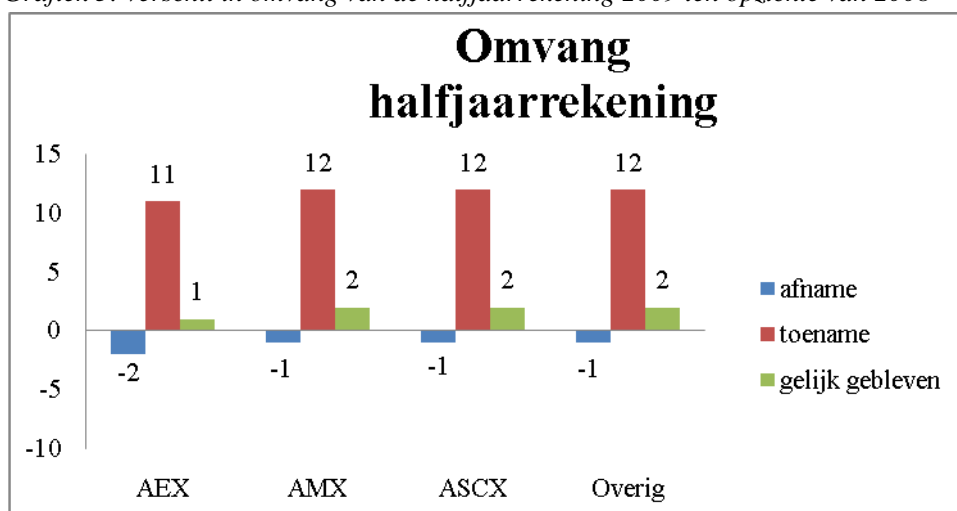
Uit de vergelijking van de omvang van het halfjaarbericht 2009 ten opzichte van 2008 blijkt het volgende:

Grafiek 2: verschil in omvang van het halfjaarverslag 2009 ten opzichte van 2008

Uit grafiek 2 blijkt dat de omvang van het halfjaarverslag in 2009 in 60 procent van de gevallen is toegenomen ten opzichte van 2008. Uit de grafiek blijkt ook dat het effect het grootst is bij ondernemingen genoteerd aan de AEX en AMX. In totaal 21 AEX en AMX ondernemingen hebben meer informatie verstrekt. Opvallend is dat bij 30 procent van de ondernemingen de omvang van het halfjaarverslag licht is afgenomen. De informatie uit het halfjaarverslag lijkt te zijn verschoven naar de halfjaarrekening.

Grafiek 3: verschil in omvang van de halfjaarrekening 2009 ten opzichte van 2008

Uit grafiek 3 blijkt duidelijk dat er sprake is van een toename van de toelichtingen die zijn opgenomen in de halfjaarrekening 2009. Dit is in lijn met onze verwachtingen. In 2008 bestonden de wettelijke vereisten nog niet. Niet alle ondernemingen hadden daarom bij het halfjaarbericht 2008 een toelichting op de primaire overzichten gegeven.

➤ **De tekst van de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag sluit bij minder dan de helft van de ondernemingen aan op de inhoud van het halfjaarverslag**

Door een onjuistheid in de wettekst stellen de ondernemingen de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag verschillend op. Hierdoor zijn drie inhoudelijk verschillende bestuurdersverklaringen over het halfjaarverslag te onderscheiden, namelijk:

- De onderneming volgt de wettelijk voorgeschreven eisen aan de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag. Bij 12 procent van de ondernemingen sluit daardoor deze verklaring niet aan met de inhoud van het halfjaarverslag.
- De onderneming volgt de inhoud van het halfjaarverslag in de bestuurdersverklaring. Bij 48 procent van de ondernemingen voldoet daardoor de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag niet aan de wettelijke vereisten.
- De ondernemingen kiezen voor eigen bewoordingen in de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag. Bij 40 procent van de ondernemingen wordt een eigen tekst in de bestuurdersverklaring gebruikt.

In de Tweede Kamer ligt een wetsvoorstel om de wettelijke bepalingen aan te passen. Wij kunnen ons voorstellen dat ondernemingen hierop vooruitlopend de tekst van de bestuurdersverklaring laten aansluiten op de wettelijke inhoud van het halfjaarverslag.

In het halfjaarbericht 2009 dient het bestuur van de onderneming een verklaring te geven over het halfjaarverslag en over de halfjaarrekening. In 2008 was er nog geen verplichting voor het bestuur voor het afgeven van een bestuurdersverklaring.

Uitspraak over de bestuurdersverklaring over de halfjaarrekening

De bestuurdersverklaring over de halfjaarrekening dient een uitspraak te bevatten of de activa, passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van de uitgevende instelling en de gezamenlijke in de consolidatie opgenomen ondernemingen een getrouw beeld geven. Door 53 ondernemingen wordt deze verklaring gegeven. Zeven ondernemingen vermelden niet dat de bestuurdersverklaring ook betrekking heeft op de gezamenlijke in de consolidatie opgenomen ondernemingen. Hier kan nog een lichte verbetering worden gemaakt.

Uitspraak over de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag

De bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag is lastiger te beoordelen. De onderneming dient een bestuurdersverklaring op te nemen, waarin het bestuur verklaart dat het halfjaarverslag een getrouw overzicht geeft van:

- de toestand op de balansdatum;
- de gang van zaken; en
- de verwachte gang van zaken, waarbij aandacht dient te worden besteed aan de investeringen en omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is.

De wet schrijft ook voor dat het halfjaarverslag de volgende informatie dient te bevatten:

- Een opsomming van de belangrijkste gebeurtenissen die zich in de eerste zes maanden van het desbetreffende boekjaar hebben voorgedaan en het effect daarvan op de halfjaarrekening;

- Een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de overige zes maanden van het desbetreffende boekjaar; en
- De belangrijkste transacties met verbonden partijen, indien van een uitgevende instelling aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt.

De inhoud van de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag wijkt af van de informatie die in het halfjaarverslag dient te worden opgenomen. Het Ministerie van Financiën heeft een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd waarin de onvolkomenheid in de wet wordt hersteld door de inhoud van de bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag te laten aansluiten op de inhoud van het halfjaarverslag.

Bij ons onderzoek hebben wij met voormelde inconsistentie rekening gehouden. Hieronder wordt in een tabel weergegeven hoe de ondernemingen met deze problematiek zijn omgegaan:

Tabel 2: inzicht in bestuurdersverklaring over het halfjaarverslag

	AEX	AMX	ASCX	Overig	Totaal
Conform de wet	1	3	2	1	7
Aansluitend op het halfjaarverslag	10	7	7	5	29
Anders luidend	4	5	6	9	24

➤ **Alle ondernemingen verwijzen naar de waarderingsgrondslagen in de jaarlijkse financiële verslaggeving**

Uit het onderzoek blijkt dat alle ondernemingen een verwijzing naar de waarderingsgrondslagen in de jaarlijkse financiële verslaggeving hebben opgenomen. Daarnaast hebben 42 ondernemingen ook de wijzigingen ten gevolge van de aanpassing en invoering van nieuwe IFRS-standaarden toegelicht.

➤ **Veel meer ondernemingen geven een toelichting op de belangrijkste transacties met verbonden partijen, maar de toelichtingen zijn summier**

In vergelijking met het halfjaarbericht 2008 is sprake van een verbetering van deze toelichting. In 2008 werd in slechts drie gevallen een toelichting gegeven op transacties met verbonden partijen. In 2009 hebben 32 ondernemingen een toelichting opgenomen over de eventuele transacties met verbonden partijen. In twee gevallen hebben wij vastgesteld dat ten onrechte geen toelichting lijkt te zijn opgenomen, omdat in de (jaarlijkse) financiële verslaggeving 2008 wel sprake is van transacties met verbonden partijen.

De toelichting op de transacties met verbonden partijen blijft nog steeds beperkt. Veel ondernemingen verwijzen naar de toelichting in de jaarlijkse financiële verslaggeving. Wij constateren dat de invoering van de Transparantierichtlijn weliswaar heeft geleid tot een

verbetering van de informatieverstrekking, maar dat de informatiewaarde voor de belegger verder verbeterd kan worden.

➤ **De overeenstemmingsverklaring IAS 34 is in bijna alle halfjaarrekeningen opgenomen**

Door de invoering van de Transparantierichtlijn is deze toelichting sterk verbeterd. Alle ondernemingen hebben in de halfjaarrekening 2009 een uitspraak over de toepassing van IAS 34 opgenomen. Één onderneming heeft niet expliciet verklaard dat de halfjaarrekening 2009 in overeenstemming met IAS 34 is opgesteld. In 2008 hadden slechts 29 ondernemingen een uitspraak over de toepassing van IAS 34 opgenomen.

➤ **De verwaterde winst per aandeel ontbreekt in enkele gevallen**

Op één onderneming na, lichten alle ondernemingen de winst per aandeel toe op de voorgeschreven plaats. Dit is een lichte verbetering ten opzichte van 2008, toen lichtten 54 ondernemingen de winst per aandeel toe.

De toelichting op de verwaterde winst per aandeel ontbreekt bij drie ondernemingen. In 2008 ontbrak deze toelichting bij veertien ondernemingen. De invloed van de Transparantierichtlijn is hier duidelijk zichtbaar.

➤ **Sezoensinvloeden zijn toegelicht, maar lijken niet belangrijk genoeg voor extra toelichtingen**

In totaal zeventien ondernemingen hebben in 2009 een uitspraak gedaan over mogelijke seizoensinvloeden. In 2008 waren dit slechts vier ondernemingen. Dit is een duidelijke verbetering. In IAS 34 wordt aangemoedigd om bij zeer seizoensgebonden invloeden extra toelichtingen te geven over de effecten van deze invloeden op de primaire overzichten. Deze aangemoedigde toelichtingen geven de ondernemingen niet.

➤ **Dividenduitkeringen zijn voldoende toegelicht**

Uit het onderzoek blijkt dat 43 ondernemingen in 2009 een dividend uitkeerden (2008: 48 ondernemingen). Van deze ondernemingen hebben 41 ondernemingen het dividend toegelicht als totaalbedrag in het mutatieoverzicht van het eigen vermogen (2008: 43 ondernemingen). Van deze 41 ondernemingen hebben 28 ondernemingen nadere informatie in de toelichtingen verstrekt (2008: 17 ondernemingen).

De toelichting over de dividenduitkeringen is ten opzichte van 2008 verbeterd. Naast de opname in het mutatieoverzicht van het eigen vermogen zijn in de halfjaarrekening 2009 vooral extra toelichtingen op de dividenduitkering opgenomen. Hier wordt veelal het dividend per aandeel en de eventuele verdeling in stockdividend en cashdividend toegelicht.

➤ **Omzetsegmentatie - de effecten van de invoering van IFRS 8 zijn onderbelicht**

De toelichting over de segmentatie is door vijftig ondernemingen opgenomen in de halfjaarrekening 2009. Daarnaast hebben vijf ondernemingen een ontoereikende toelichting opgenomen, hierbij gaat het vooral om informatie over de effecten van de invoering van IFRS 8 op de resultaten van de segmenten. Ten slotte geven vijf ondernemingen aan dat zij IFRS 8 niet hoeven toe te passen, omdat sprake is van één segment. De juistheid hiervan is niet onderzocht. In 2008 werd door 34 ondernemingen segmentatie-informatie opgenomen in de halfjaarrekening. Er is dus sprake van een verbetering.

➤ **Ondernemingen kiezen voor volledige primaire overzichten en zien af van verkorte presentatie**

Opvallend is de constatering dat 64 procent van de ondernemingen er voor kiest om volledige primaire overzichten (de balans, het CI, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van het eigen vermogen) op te nemen in de halfjaarrekening, hoewel de wet en IAS 34 de mogelijkheid bieden om verkorte primaire overzichten op te nemen. Mogelijk zijn de ondernemingen van mening dat de gebruikers van het halfjaarbericht baat hebben bij dezelfde uitgebreide primaire overzichten als in de jaarlijkse financiële verslaggeving. Wij merken op dat ondernemingen vaak de term 'verkort' gebruiken bij de primaire overzichten, hoewel blijkt dat deze primaire overzichten gelijk zijn aan de primaire overzichten in de laatste gepubliceerde jaarlijkse financiële verslaggeving.

➤ **Het mutatieoverzicht van het eigen vermogen biedt ruimte voor verbetering**

Wij stellen vast dat slechts één onderneming geen mutatieoverzicht van het eigen vermogen heeft opgenomen in de halfjaarrekening 2009. Dit is een duidelijke verbetering ten opzichte van 2008 toen dit overzicht nog bij dertien ondernemingen ontbrak.

Verder merken wij op dat enkele ondernemingen de informatie uit het overzicht van OCI opnemen in het mutatieoverzicht van het eigen vermogen. Dit is niet meer toegestaan door de wijziging van IAS 1 per 1 januari 2009. Wij hebben ook vastgesteld dat drie ondernemingen geen vergelijkende cijfers opnemen bij de halfjaarcijfers.

Ten slotte constateren wij dat zeven ondernemingen er voor kiezen het mutatieoverzicht eigen vermogen weer te geven door middel van een totaal overzicht. In dit overzicht staan de beginstand van het eigen vermogen, mutaties in totaal per soort (dividend, resultaat, opties) en de eindstand. De mutaties per soort reserve worden niet getoond. Deze presentatie lijkt niet in overeenstemming met de vereisten. Hierin staat dat de verkorte overzichten ten minste alle kopjes en subtotalen dienen te bevatten die in de meest recente jaarrekening zijn opgenomen.

➤ **Het overzicht van OCI is bij een deel van de ondernemingen niet goed toegelicht**

In 2009 is de wijziging in IAS 1 voor de presentatie van de resultaten van kracht geworden. Het CI kan in één overzicht worden gepresenteerd, maar het is ook mogelijk om het CI in een tweetal overzichten te rapporteren, de winst- en verliesrekening en het 'overzicht van Other

Comprehensive Income' (OCI). Het OCI presenteert alle resultaten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden verwerkt, dit zijn dus niet vermogensmutaties in de relatie met de aandeelhouder. Slechts 5 procent van de ondernemingen heeft er voor gekozen het CI op te nemen in de halfjaarrekening. Van de 57 ondernemingen die een winst- en verliesrekening rapporteren, heeft 16 procent de verplichte OCI niet opgenomen in de halfjaarrekening 2009.

➤ **De toelichtingen over de belangrijkste gebeurtenissen in de eerste zes maanden zijn weinig specifiek**

De toelichtingen op de belangrijkste gebeurtenissen in de eerste zes maanden van het jaar zijn door de meeste ondernemingen opgenomen in het halfjaarbericht. Deze toelichtingen zijn echter weinig specifiek. Opvallend is dat dit ook geldt voor enkele AEX ondernemingen.

➤ **De toelichting op de risico's en onzekerheden voor de nog resterende zes maanden van het boekjaar biedt ruimte voor verbetering**

Voor de risico's en onzekerheden wordt vaak verwezen naar de laatste jaarlijkse financiële verslaggeving. De Transparantierichtlijn beoogt dat meer specifieke informatie wordt verschaft. Wij zijn van mening dat deze toelichtingen in 2010 verder kunnen worden verbeterd.

In 70 procent van de gevallen wordt een beschrijving gegeven over specifieke risico's en onzekerheden voor de komende zes maanden. De overige 30 procent refereert vaak alleen naar de opsomming van de risico's in de financiële verslaggeving 2008, met daarbij ten hoogste de opmerking dat deze risico's niet gewijzigd zijn gedurende 2009.

Gezien de turbulente economische omstandigheden kan verwacht worden dat zich gedurende 2009 wijzigingen hebben voorgedaan in de risico's en onzekerheden rond een onderneming. Wij zijn van mening dat het verwijzen naar de financiële verslaggeving 2008 daardoor onvoldoende informatie verschaft aan de belegger. De toelichting op de risico's en onzekerheden voor de komende zes maanden van het boekjaar in de halfjaarberichten 2010 lijkt niet te kunnen worden beperkt tot een verwijzing naar de financiële verslaggeving 2009.

De toelichtingen op de risico's en onzekerheden van de ondernemingen is wel sterk verbeterd in kwantitatieve zin in vergelijking met de halfjaarberichten 2008. In 2008 hadden slechts acht ondernemingen (13 procent) een beschrijving van de risico's en onzekerheden opgenomen voor de overige zes maanden van het boekjaar.

➤ **De toelichting op materieel belangrijke overnames is in alle gevallen ontoereikend**

Tijdens het onderzoek zijn vijf materieel belangrijke overnames geconstateerd. De toelichting op deze overnames is nader beoordeeld en voldoet in geen van de gevallen volledig aan de vereisten van IFRS 3 en daarmee aan IAS 34. Informatie over een bedrijfscombinatie van materieel belang is belangrijk voor beleggers in een onderneming. De toelichtingen over (significante) bedrijfscombinaties kunnen fors worden verbeterd.

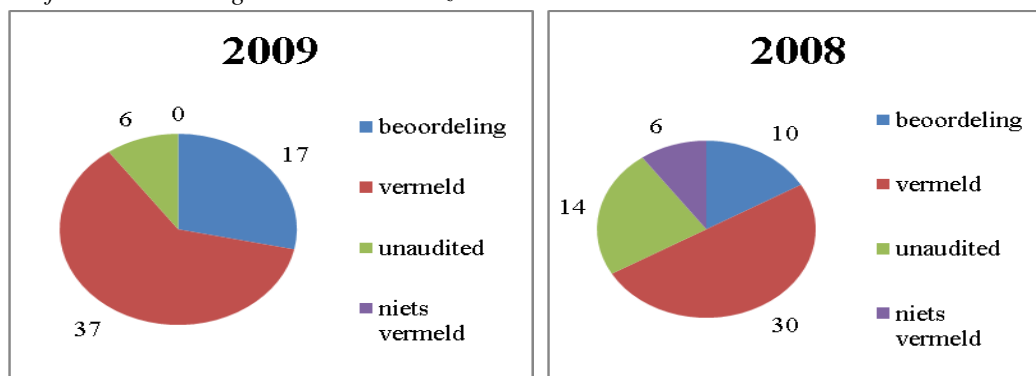
➤ **De betrokkenheid van de accountant is vergroot**

In 2009 zijn de opdrachten aan de accountant voor een beperkte review van het halfjaarbericht toegenomen van 17 procent naar 28 procent. Hieruit concluderen wij dat de invoering van de Transparantierichtlijn heeft geleid tot een toename van de betrokkenheid van de accountant. Wij veronderstellen dat deze toegenomen betrokkenheid van de accountant een positieve invloed heeft op de kwaliteit van het halfjaarbericht 2009.

Daarnaast hebben alle ondernemingen in 2009 een vermelding over de werkzaamheden van de accountant opgenomen. De toelichting kan in enkele gevallen nog verbeterd worden door een nadere omschrijving van de werkzaamheden van de accountant in plaats van te volstaan met enkel de term ‘unaudited’.

Grafiek 4 toont de uitkomsten van het onderzoek naar de betrokkenheid van de accountant. Hierbij merken wij op dat de Transparantierichtlijn niet verplicht een accountantscontrole of beoordeling te laten uitvoeren op het halfjaarbericht.

Grafiek 4: toelichting accountantswerkzaamheden 2009 en 2008

De legenda heeft de volgende betekenis:

beoordeling: er is een beoordelingsverklaring door de accountant van de onderneming afgegeven;

vermeld: in de toelichting bij de halfjaarrekening staat dat geen accountantscontrole en/of beoordeling is uitgevoerd;

unaudited: boven de primaire overzichten staat alleen ‘unaudited’, geen verdere toelichting bij de halfjaarrekening;

niets vermeld: in de halfjaarrekening is geen informatie aangetroffen over de werkzaamheden van de accountant van de onderneming.

Bijlage 1 Belangrijke bepalingen uit de wet en IAS 34

Artikel 5:25d Wft luidt: “

1. Zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk twee maanden na afloop van de eerste zes maanden van het boekjaar maakt een uitgevende instelling de halfjaarlijkse financiële verslaggeving op en stelt zij deze algemeen verkrijgbaar. De halfjaarlijkse financiële verslaggeving wordt gedurende een periode van ten minste vijf jaar beschikbaar gehouden voor het publiek.
2. De halfjaarlijkse financiële verslaggeving omvat:
 - a. de halfjaarrekening;
 - b. het halfjaarverslag; en
 - c. verklaringen van de bij de uitgevende instelling als ter zake verantwoordelijk aangewezen personen, met duidelijke vermelding van naam en functie, van het feit dat, voor zover hun bekend,;
 - 1 de halfjaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van de uitgevende instelling en de gezamenlijke in de consolidatie opgenomen ondernemingen; en
 - 2 het halfjaarverslag een getrouw overzicht geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het halve boekjaar van de uitgevende instelling en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in haar halfjaarrekening zijn opgenomen en de verwachte gang van zaken, waarbij, voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten, in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de investeringen, en de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en van de rentabiliteit afhankelijk is.
3. Indien de halfjaarlijkse financiële verslaggeving is gecontroleerd of beperkt is beoordeeld door een accountant wordt de door hem ondertekende en gedagtekende verklaring of beoordeling samen met de halfjaarlijkse financiële verslaggeving algemeen verkrijgbaar gesteld.
4. Indien de halfjaarlijkse financiële verslaggeving niet door een accountant is gecontroleerd of beperkt is beoordeeld, wordt dat door de uitgevende instelling in haar halfjaarverslag vermeld.
5. De halfjaarrekening van een uitgevende instelling met zetel in Nederland:
 - a. wordt opgemaakt met inachtneming van de ter zake overeenkomstig artikel 3 van de IAS-verordening goedgekeurde voorschriften, indien de uitgevende instelling op grond van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek verplicht is een geconsolideerde jaarrekening op te maken; of
 - b. bevat de verkorte balans, de verkorte winst- en verliesrekening en de toelichtingen daarop, indien de uitgevende instelling niet verplicht is een geconsolideerde jaarrekening op te maken.
6. De halfjaarrekening van een uitgevende instelling met zetel in een andere lidstaat:
 - a. wordt opgemaakt met inachtneming van de ter zake overeenkomstig artikel 3 van de IAS-verordening goedgekeurde voorschriften, indien de uitgevende instelling naar het recht van die lidstaat verplicht is een geconsolideerde jaarrekening op te maken; of
 - b. bevat de verkorte balans, de verkorte winst- en verliesrekening en de toelichtingen daarop, indien de uitgevende instelling niet verplicht is een geconsolideerde jaarrekening op te maken.
7. Bij het opmaken van de verkorte balans en de verkorte winst- en verliesrekening, bedoeld in het vijfde lid, onderdeel b en zesde lid, onderdeel b, past de uitgevende instelling dezelfde beginselen en grondslagen inzake indeling en waardering toe als bij de jaarlijkse financiële verslaggeving.
8. Het halfjaarverslag bevat ten minste een opsomming van belangrijke gebeurtenissen die zich de eerste zes maanden van het desbetreffende boekjaar hebben voorgedaan en het effect daarvan op de halfjaarrekening, alsmede een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de overige zes maanden van het desbetreffende boekjaar.
9. Indien van een uitgevende instelling aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt, bevat het halfjaarverslag eveneens de belangrijkste transacties met verbonden partijen.
10. Indien de uitgevende instelling zetel heeft in een staat die geen lidstaat is en Nederland lidstaat van herkomst is, geeft de uitgevende instelling ten aanzien van de halfjaarrekening en het halfjaarverslag overeenkomstige toepassing aan het vijfde en het zevende lid.”

De bepalingen van IAS 34 luiden: “

IAS 34. 8: Een tussentijds financieel verslag moet minstens de volgende onderdelen omvatten:

- (a) een verkorte balans;
- (b) een verkort overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, gepresenteerd als:
 - (i) één enkel verkort overzicht;
 - (ii) een afzonderlijke verkorte winst-en-verliesrekening en een verkort overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten;
- (c) een verkort mutatieoverzicht van het eigen vermogen;
- (d) een verkort kasstroomoverzicht; en
- (e) geselecteerde toelichtingen.

IAS 34.8A: als een entiteit de componenten van winst of verlies in een afzonderlijke winst-en-verliesrekening presenteert zoals beschreven in alinea 81 van IAS 1 (herziene versie van 2007), dan moet ze tussentijdse beknopte informatie uit die afzonderlijke winst-en-verliesrekening presenteren.

IAS 34.11: In het overzicht waarin de componenten van winst of verlies voor een tussentijdse periode worden gepresenteerd, moet een entiteit de gewone en verwaterde winst per aandeel over die periode presenteren.

IAS 34.11A: Als een entiteit de componenten van winst of verlies in een afzonderlijke winst-en-verliesrekening presenteert zoals beschreven in alinea 81 van IAS 1 (herziene versie van 2007), dan moet ze de gewone en verwaterde winst per aandeel in de afzonderlijke winst-en-verliesrekening presenteren.

IAS 34.16: Een entiteit moet ten minste de volgende informatie opnemen in de toelichtingen bij haar tussentijdse financiële overzichten indien deze informatie materieel is en niet elders in het tussentijds financieel verslag is vermeld. De informatie moet normaliter cumulatief voor het lopende boekjaar worden gerapporteerd. De entiteit moet echter ook gebeurtenissen of transacties vermelden die van wezenlijk belang zijn om inzicht te kunnen verwerven in de lopende tussentijdse periode:

- (a) een verklaring dat in de tussentijdse financiële overzichten dezelfde grondslagen voor financiële verslaggeving en berekeningsmethoden zijn gehanteerd als in de recentste jaarrekening of, indien deze grondslagen of methoden gewijzigd zijn, een beschrijving van de aard en het effect van de wijziging;
- (b) verklarende opmerkingen over het seizoensgebonden of cyclische karakter van tussentijdse bedrijfsactiviteiten;
- (c) de aard en het bedrag van posten die een invloed hebben op activa, verplichtingen, eigen vermogen, nettoresultaat of kasstromen die ongebruikelijk zijn wegens hun aard, omvang of frequentie;
- (d) de aard en het bedrag van schattingswijzigingen van bedragen die in voorgaande tussentijdse perioden van het lopende boekjaar zijn gerapporteerd, of schattingswijzigingen van bedragen die in voorgaande boekjaren zijn gerapporteerd indien deze wijzigingen een wezenlijk effect hebben in de lopende tussentijdse periode;
- (e) uitgiften, terugkopen en terugbetalingen van obligaties en aandelen (en vergelijkbare effecten);
- (f) uitgekeerde dividenden (totaal of per aandeel), afzonderlijk voor gewone aandelen en andere aandelen;
- (g) de volgende gesegmenteerde informatie (de vermelding van gesegmenteerde informatie in een tussentijds financieel verslag van een entiteit is alleen vereist indien IFRS 8 Operationele segmenten vereist dat de entiteit in haar jaarrekening gesegmenteerde informatie vermeldt):
 - (i) opbrengsten uit de verkoop aan externe cliënten, indien deze zijn opgenomen in de waardering van het resultaat van het segment die wordt beoordeeld door de hoogstgeplaatste functionaris die belangrijke operationele beslissingen neemt, dan wel anderszins regelmatig aan deze functionaris worden meegedeeld;
 - (ii) opbrengsten uit transacties met andere segmenten, indien deze zijn opgenomen in de waardering van het resultaat van het segment die wordt beoordeeld door de hoogstgeplaatste functionaris die belangrijke operationele beslissingen neemt, dan wel anderszins regelmatig aan deze functionaris worden meegedeeld;
 - (iii) een waardering van het resultaat van het segment;
 - (iv) totale activa waarvoor er zich een materiële wijziging heeft voorgedaan ten opzichte van het in de laatste jaarrekening vermelde bedrag;
 - (v) een beschrijving van de verschillen ten opzichte van de laatste jaarrekening in de segmentatiebasis of in de grondslag voor de waardering van het resultaat van het segment;

- (vi) een aansluiting tussen het totaal van de waarderingen van het resultaat van de te rapporteren segmenten en het resultaat van de entiteit vóór lasten (of baten) uit hoofde van winstbelastingen en beëindigde bedrijfsactiviteiten. Indien een entiteit aan te rapporteren segmenten evenwel posten zoals lasten (baten) uit hoofde van winstbelastingen toerekent, mag zij een aansluiting geven tussen het totaal van de waarderingen van het resultaat van de te rapporteren segmenten en het resultaat van de entiteit na deze posten. In het kader van deze aansluiting moeten alle materiële restposten afzonderlijk worden vermeld en beschreven;
- (h) materiële gebeurtenissen na het einde van de tussentijdse periode die niet werden weergegeven in de jaarrekening voor de tussentijdse periode;
- (i) het effect van wijzigingen in de samenstelling van de entiteit tijdens de tussentijdse periode, met inbegrip van bedrijfscombinaties, overnames of afstotingen van dochterondernemingen en langlopende investeringen, reorganisaties en beëindigde bedrijfsactiviteiten. Bij bedrijfscombinaties moet de entiteit de in alinea's 66 tot en met 73 van IFRS 3 Bedrijfscombinaties vereiste informatie verschaffen; en
- (j) wijzigingen in voorwaardelijke verplichtingen of voorwaardelijke activa sinds het einde van de recentste jaarlijkse verslagperiode.

IAS 34.19: Indien het tussentijds financieel verslag van een entiteit in overeenstemming is met deze standaard, moet dit feit worden vermeld. Een tussentijds financieel verslag mag niet worden beschreven als zijnde in overeenstemming met de standaarden tenzij het in overeenstemming is met alle vereisten van de International Financial Reporting Standards.

IAS 34.21: Voor een entiteit met zeer seizoensgebonden bedrijfsactiviteiten kunnen financiële informatie voor de twaalf maanden die eindigen op de tussentijdse verslagdatum en vergelijkende informatie voor de voorgaande periode van twaalf maanden nuttig zijn. Bijgevolg worden entiteiten met zeer seizoensgebonden activiteiten aangemoedigd om de vermelding van dergelijke informatie in overweging te nemen, naast de informatie die op grond van de voorgaande alinea moet worden vermeld.”